

Herstelgericht werken

Locatie De Waard

versie 1 augustus 2021

Inleiding herstelgericht werken

Op locatie De Waard werken we met de methodiek: herstelgericht werken. Een school bestaat uit groepen. Een grote groep is de hele school, een klas is een kleinere groep. Je hebt vriendengroepen, afdelingsgroepen, de docenten vormen een groep, etc.

De groepen kunnen heel erg fijn zijn, als je je geborgen en gekend voelt. Maar ze kunnen je ook een afschuwelijk gevoel geven als je er niet bij hoort. Voor onze leerlingen is het enorm belangrijk om in een fijne en veilige klas te zitten.

Soms gebeurt er iets waardoor de veiligheid groep verstoord wordt. Als twee leerlingen ruzie hebben, gebeurt er iets met de hele klas. Kinderen kunnen het gevoel hebben dat ze partij moeten kiezen, kinderen kunnen geschrokken zijn en zich minder veilig voelen, of denken dat ze moeten voorkomen dat zij het volgende slachtoffer worden. Kortom, de groep is verstoord en moet hersteld worden.

Herstelrecht

Op onze school werken we met herstelrecht volgens de methodiek van Jan Ruigrok in o.m. zijn boek *In plaats van schorsen* (Ruigrok, J. 2007). Herstelrecht gaat over de veiligheid in de verschillende groepen en de relatie tussen de leden uit die groepen. En herstelrecht zorgt ervoor de sfeer binnen een groep prettig is en blijft.

Herstelrecht geeft je de mogelijkheid om te repareren wat kapot gemaakt is. Je moet je bij dat je je bewust moet worden van wat er kapot is. Dat er meer mensen betrokken en geschrokken zijn dan misschien op het eerste gezicht lijkt.

Door herstelrecht krijg je een nieuwe kans!

Preventief

Herstelrecht heeft een belangrijk preventief deel dat er voor zorgt dat een groep een veilige plek voor alle leden wordt. Er wordt veel gedaan aan kennismaking en met verschillende activiteiten zoeken we naar overeenkomsten. Er worden afspraken gemaakt en die worden geregeld weer besproken. Het bouwen aan een groep gebeurt het hele jaar door, niet alleen in het begin van het schooljaar. Iedere week hebben we activiteiten met de groep; doen we spelletjes, praten we over veiligheid en over de regels. En tenminste één of twee keer per week gaan we cirkelen in de klas. Dan zitten we in een cirkel en aan de hand van vragen leren we elkaar beter kennen en komt er een gesprek op gang.

Mentoren besteden gedurende het hele schooljaar aandacht aan activiteiten die een positief effect hebben op de groepsvorming. Hiervoor hebben we de volgende hulpmiddelen:

- de mentorlessen die we zelf ontwikkeld hebben (opgeslagen in onze gezamenlijke drive)

- Activiteiten uit de GOED-map, gesorteerd op de verschillende stadia die een groep doormaakt.
- cirkelvragen: een doosje met vragen om met tieners in gesprek te gaan.

Reactief

Herstelrecht heeft ook een reactief deel, want soms gaat er toch iets mis. We gaan dan altijd in gesprek met de betreffende leerlingen. Het gesprek wordt gevoerd aan de hand van de vijf herstel vragen;

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment?
- Wat vind je er nu van?
- Wie zijn er allemaal betrokken of geschrokken?
- Hoe kun je dit herstellen?

Deze vijf vragen vormen altijd de leidraad van het gesprek. Iedereen krijgt de gelegenheid om deze vragen te beantwoorden. Het heeft erg veel te maken met empathie. Heel belangrijk is dat dit gesprek plaatsvindt als de ergste emoties gezakt zijn. Dan komt er een verschil tussen vraag 2 en vraag 3 en is er ruimte om te reflecteren.

Groot, groter, grootst

Er is verschil in grootte van een conflict. Als twee leerlingen ruzie hebben, krijgt dat aandacht in een herstelgesprek zoals hierboven omschreven. Als meerdere mensen betrokken zijn bij een incident, wordt het gesprek groter. Dan kunnen bijvoorbeeld ook de ouders van verschillende partijen aansluiten.

Soms is het probleem op klassenniveau en dan houden we een herstelconferentie. Alle docenten en alle leerlingen uit de klas worden uitgenodigd en alle ouders worden met een brief op de hoogte gebracht van de conferentie. Zowel leerlingen als docenten hebben het recht om niet mee te doen aan de conferentie, maar de afspraken die gemaakt worden zullen wel bindend zijn.

De herstelcoach leidt de conferentie aan de hand van de eerder genoemde vragen. De eerste vraag wordt een dag van tevoren gesteld en alle deelnemers geven schriftelijk antwoord. Tijdens de conferentie leest de herstelcoach alle antwoorden op. Daarna begint het gesprek waarbij iedereen uit de kring per vraag het woord krijgt. Bij de laatste vraag worden de oplossingen aangedragen en daaruit worden de nieuwe afspraken geformuleerd.

Na zo'n grote conferentie is alleen het formuleren van nieuwe afspraken onvoldoende. De veiligheid is verstoord geweest en juist dan is het noodzakelijk om aandacht te besteden aan de sfeer met de activiteiten vanuit het preventieve deel.

Straffen of herstellen?

We maken verschil tussen een straf en een sanctie. Bij straffen gaat de aandacht uit naar de fouten van de dader. Het veroorzaakt boosheid en geeft geen inzicht in de gevolgen voor het slachtoffer. Het kijkt naar het verleden en is een negatieve handeling. Bovendien, ook na een straf moet de dader weer de klas in. Hoe voelt dat voor de dader? Hoe voelt dat voor het slachtoffer? En wat vindt de rest van de klas daarvan?

Sanctie is mooier. Het komt van sanctus wat heiligen betekent. Iets weer heilig maken, iets herstellen. Bij herstelrecht krijgt de dader de ruimte om na te denken over wat er gebeurd is en wat het effect van dit gedrag is. Hij krijgt de kans om de schade te herstellen, voor het slachtoffer en voor de rest van de groep. Pas als slachtoffer en dader allebei zeggen dat de relatie hersteld is, is het herstellen geslaagd. Herstellen is positief en toekomstgericht.

Natuurlijk is het niet zo dat er nooit meer gestraft wordt. Onze leerlingen moeten zich aan regels houden en sommige grenzen mogen eenvoudig niet overschreden worden. Maar bij de herstelgerichte school die wij willen zijn, hebben we ook altijd aandacht voor het herstelrecht, soms in plaats van de straf en soms naast de straf. Want alleen als de relatie weer hersteld is en de sfeer in de klas weer veilig is, kunnen de dader en het slachtoffer weer prettig in de groep zitten.

Alleen zo wordt het een eerlijke nieuwe kans voor het slachtoffer, maar ook voor de dader.

Herstelrecht betekent niet dat er nooit meer problemen zijn. Herstelrecht is een pedagogische manier van omgaan met groepen en conflicten die het gevoel van veiligheid aantasten.

Scholing

Door middel van jaarlijkse studiebijeenkomsten met de heer Jan Ruigrok worden collega's bij- of nageschoold.